

РІВЕНЬ РОЗВИТКУ ОСВІТИ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ

Розглядається адаптація вищої освіти до європейських стандартів, норм Болонського процесу та Міжнародної стандартної класифікації освіти з урахуванням даних Програми розвитку Організації Об'єднаних Націй. Також в статті розглядається вплив індексу людського розвитку і рейтингу національних систем вищої освіти на рівень розвитку освіти в Україні.

Ключові слова: *Індекс людського розвитку, Індекс рівня освіти, рейтинг національних систем вищої освіти країн, стандарти вищої освіти.*

Рассматривается адаптация высшего образования к европейским стандартам, нормам Болонского процесса и Международной стандартной классификации образования с учетом данных Программы развития Организации объединенных наций. Также в статье рассматривается влияние индекса человеческого развития и рейтинга национальных систем высшего образования на уровень развития образования в Украине.

Ключевые слова: *Індекс человеческого развития, Індекс уровня образования, рейтинг национальных систем высшего образования стран, стандарты высшего образования.*

This article discusses the adaptation of higher education to the European standards, norms of the Bologna process and International Standard Classification of Education, taking into account the development programs of the United Nations data. The article also examines the impact of the Human Development Index and the ranking of national systems of higher education on the level of the development of education in Ukraine.

Keywords: *Human Development Index, Education Index, Rankings of National Higher Education Systems, standards of higher education.*

Вступ.

На сьогодні під егідою Міністерства освіти і науки України активно йде розробка проектів стандартів вищої освіти за новим переліком спеціальностей, який розроблено з врахуванням Закону №1556-VII [1] та затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 29.04.2015 №266 [2], що відповідає нормам Міжнародної стандартної класифікації освіти [3]. Керівництвом профільного міністерства постійно обговорюється питання реалізації норм Болонського процесу, який впроваджений в Україні в 2005 році та необдуманно відмінений в 2015 році. Окрім того, фактичний рівень вищої освіти щорічно розглядається Програмою розвитку Організації Об'єднаних Націй, саме з вимогами якої необхідно проводити реформу вищої освіти в Україні.

Актуальність.

Законом №1556-VII [1] задекларовано навчання людини протягом життя та здобуття певних компетентностей згідно отримуваної спеціальності. Концепція розвитку людини, запроваджена Програмою розвитку Організації Об'єднаних Націй, зробила серйозний вплив на те, як державні та політичні діячі, засоби масової інформації, фахівці в області розвитку, економісти і представники інших громадських наук оцінюють соціальний прогрес. Разом з тим, визначення розвитку людини як розширення можливостей людського вибору було хоча і основним, але недостатнім, так як людський розвиток передбачає збереження позитивних результатів протягом тривалого часу і протидія процесам,

які ведуть до пригнічення людей і підсилюють структурну несправедливість.

Аналіз останніх досліджень і публікацій:

Інформація про індекс людського розвитку в країнах світу за останні роки висвітлюється на сайті <http://www.euroosvita.net/>, питанням розробки стандартів вищої освіти за спеціальностями з врахуванням МСКО на сьогодні розробляються групами науковців – членами секцій Науково-методична рада Міністерства освіти і науки України, склад яких затверджено наказом профільного міністерства.

Мета статті.

Проаналізувати та дослідити результати Програми розвитку Організації Об'єднаних Націй, а саме впливу індексу людського розвитку на рівень розвитку вищої освіти в Україні і в світі з врахуванням розробки і впровадження нових стандартів вищої освіти.

Завдання дослідження:

Дослідити хід реформи вищої освіти в частині розробки і впровадження нових стандартів вищої освіти з врахуванням європейських стандартів і вимог Міжнародної стандартної класифікації освіти, їх можливий вплив на покращення індексу людського розвитку, який щорічно аналізується в Програмі розвитку Організації Об'єднаних націй та посилення позицій України в рейтингу національних систем вищої освіти країн світу.

Виклад основного матеріалу.

Редакцією Закону №1556-VII [1], що набрала чинності 06.09.2014 року, передбачено впровадження вищими навчальними закладами Міжнародної стандартної класифікації освіти, яка є частиною Міжнародної системи соціальних та економічних класифікацій Організації Об'єднаних Націй (далі МСКО). Однією з основних цілей

МСКО виступає упровадження статистичного аналізу на основі цілком співставних освітніх даних різних країн; МСКО - це класифікація, що служить основною нормою для впорядкування освітніх програм і відповідних кваліфікацій за рівнями і галузями освіти [3].

На виконання вимог Закону №1556-VII [1], новостворена Науково-методична рада Міністерства освіти і науки України буде кардинально змінювати підхід до формування стандартів освіти. Першими змінюватимуть стандарти вищої освіти. Попередні стандарти – це великі, розлогі, вкрай деталізовані документи, у яких досить чітко прописано для вищих навчальних закладів, що і як їм робити, які курси викладати. Сьогодні ж більшість країн Європи, користуються компетентнісним підходом, коли держава диктує результати навчання, а як їх досягати – питання автономії вищого навчального закладу.

В розроблених проектах стандартів прописуються компетентності, якими повинен оволодіти фахівець-випускник, що фактично є людським розвитком у задекларованому Закону №1556-VII [1] навчання протягом життя.

Державна політика у сфері вищої освіти ґрунтується на принципі сприяння сталому розвитку суспільства шляхом підготовки конкурентоспроможного людського капіталу та створення умов для освіти протягом життя.

У 1990 році в Програмі розвитку Організації Об'єднаних Націй (ПРООН) опубліковано першу доповідь з оцінкою економічного і соціального прогресу країн світу, в якому було сформульовано поняття людського розвитку: «Розвиток людини є процесом розширення спектра вибору. Найбільш важливі елементи вибору - можливість людини жити довгим і здоровим життям, здобути освіту і мати гідний рівень життя. Додаткові елементи вибору

включають в себе політичну свободу, гарантовані права людини і самоповагу».

В 2010 році ПРООН запропонувала нове, уточнене визначення, відповідне сучасній практиці: «Розвиток людини являє собою процес розширення свободи людей жити довгим, здоровим і творчим життям, на здійснення інших цілей, які, на їхню думку, мають цінність; активно брати участь у забезпеченні справедливості і стійкості розвитку на планеті».

У виданнях доповіді традиційно міститься інформація про Індекс людського розвитку, який щорічно розраховується експертами ПРООН спільно з групою незалежних міжнародних експертів, які використовують у своїй роботі, поряд з аналітичними розробками, статистичні дані національних інститутів і міжнародних організацій.

Індекс людського розвитку (*англ. Human Development Index*) – інтегральний показник, що розраховується щорічно для міждержавного порівняння і вимірювання рівня життя, грамотності, освіченості і довкілля, як основних характеристик людського потенціалу досліджуваної території. Він є стандартним інструментом при загальному порівнянні рівня життя різних країн і регіонів [4].

При підрахунку ІЛР враховуються 3 види показників:

1. Очікувана тривалість життя – оцінює довкілля.
2. Рівень грамотності населення країни (середня кількість років, витрачених на навчання) та очікувана тривалість навчання.
3. Рівень життя, оцінений через валовий національний дохід (ВНД) на душу населення за паритетом купівельної спроможності (ПКС) в доларах США.

Розроблена і науково обґрунтована узагальнена система показників, що характеризує кількісні та якісні характеристики соціально-економічної диференціації соціального розвитку, що включає:

- коефіцієнт диференціації індексу розвитку людського потенціалу, що характеризує ступінь відмінності в соціально-економічному розвитку аналізованих країн, регіонів усередині країни, соціальних груп;
- коефіцієнт диференціації індексу здоров'я (довголіття), що показує, наскільки стан здоров'я в одній країні, регіоні краще, ніж в іншому;
- коефіцієнт диференціації індексу освіти. Такий показник визначає ступінь перевищення рівня освіти населення в одній країні (регіоні або іншому об'єкті дослідження) над рівнем освіти (грамотності) населення іншої країни;
- коефіцієнт диференціації індексу доходу, що визначає ступінь економічної диференціації аналізованих країн або регіонів;
- коефіцієнт диференціації індексу смертності, як показник відмінностей у стані здоров'я порівнюваних країн або регіонів;
- коефіцієнт диференціації рівня професійної освіти, що відображає відмінності в ступені охоплення навчанням другої і третьої ступені освіти в досліджуваних країнах або регіонах.

Залежно від значення ІЛР країни прийнято класифікувати за рівнем розвитку: дуже високий (42 країни), високий (43 країни), середній (42 країни) і низький (42 країни) рівень.

Для переведення будь-якого показника в індекс, значення якого укладено між 0 і 1 (це дозволить складати різні показники), використовується наступна формула:

$$x\text{-індекс} = \frac{x - \min(x)}{\max(x) - \min(x)}$$

де $\min(x)$ і $\max(x)$ є мінімальним і максимальним значеннями показника серед всіх досліджуваних країн.

ІЛР певної країни залежить від трьох наступних показників:

1. Індекс очікуваної тривалості життя (LEI) = $\frac{LE - 20}{85 - 20}$

2. Індекс освіти (EI) = $\frac{MYSI + EYSI}{2}$

2.1. Індекс середньої тривалості навчання ($MYSI$) = $\frac{MYS}{15}$

2.2. Індекс очікуваної тривалості навчання ($EYSI$) = $\frac{EYS}{18}$

3. Індекс доходу (II) = $\frac{\ln(GNIpc) - \ln(100)}{\ln(75000) - \ln(100)}$

ІЛР (HDI) є середнім геометричним цих трьох індексів:

$$HDI = \sqrt[3]{LEI \times EI \times II}$$

де: LE - очікувана тривалість життя; MYS - середня тривалість навчання населення в роках; EYS - очікувана тривалість навчання населення, яке ще отримує освіту, в роках; $GNIpc$ - ВНД на душу населення за паритет купівельної спроможності (ПКС), в доларах США [4].

Очікувана тривалість навчання - це певна кількість часу, необхідна людині для отримання конкретного рівня освіти. Середня тривалість навчання береться з

середньостатистичного показника населення із завершеною освітою. Зазвичай цей показник становить 25 років і вище.

Індекс рівня освіти (Education Index) - це ключовий показник добробуту суспільства усього світу та визначає, на якому рівні знаходиться розвиток тієї чи іншої країни. В першу чергу мається на увазі економічний, технологічний, промисловий розвиток, що надає прямий вплив на якість життя.

Звіти з даними ООН про розвиток людини, як правило, запізнюються на один-два роки, так як вимагають міжнародного зіставлення після публікації даних національними статистичними службами. Таким чином, в поточній доповіді ООН на 2015 рік представлені дані, розраховані за підсумками 2014 року. ІЛР 2015 року охоплює 188 країн і територій, ще 7 країн не включені в рейтинг через відсутність достовірних статистичних даних (там, де надійні дані відсутні або існує значна невизначеність щодо їх точності, держави виключені з розрахунків). Дослідження містить дані про рівень життя і соціальному розвитку жителів різних країн, а також системну оцінку тенденцій щодо ключових компонентів розвитку людини. У звіт включені статистичні таблиці, в яких представлений огляд ключових аспектів людського розвитку на рівні країн і регіонів, а також по основних групах країн.

2015 року рейтинг національних досягнень очолює Норвегія, яка посідала перше місце з 2001 по 2006 рік, потім поступилася його Ісландії, однак в 2008 році повернулася на вершину списку і весь цей час продовжує лідувати. ІЛР Норвегії дорівнює 0,944.

Рівень тривалості життя в цій державі один з найвищих в світі - 81,6 років, середньорічний дохід на

душу населення - \$ 64992 (за паритетом купівельної спроможності, вираженого в доларах США в цінах 2011 року). Норвегія - найменш населена з країн Європи - всього в країні проживають близько 4 900 000 чоловік. Бідних громадян тут практично немає, а так звані «класові» відмінності виражені дуже слабо. Оскільки Норвегія - один з найбільших в світі і найбільший в Західній Європі виробник і експортер вуглеводнів, добробут населення країни в значній мірі залежить від нафто- і газодобувної та нафтопереробної промисловості. У країні традиційно низька інфляція і безробіття в порівнянні з рештою Європи, але в той же час - це одна з найдорожчих країн світу.

З числа держав колишнього СРСР в групі країн з високим рівнем ІЛР знаходяться: Російська Федерація та Білорусь (50 місце), Казахстан (56), Грузія (76), Азербайджан (78), Україна (81) і Вірменія (85). Інші пострадянські держави включені до групи країн із середнім рівнем розвитку: Молдова (107 місце - найнижчий показник в Європі), Туркменістан (109), Узбекистан (114), Киргизстан (120) і Таджикистан (129). З усіх держав колишнього СРСР тільки країни Балтії змогли увійти до першої групи держав з дуже високим рівнем людського розвитку: Естонія займає 30 місце, Литва - 37, Латвія - 46 [5].

Дослідимо динаміку ІЛР по Україні за доповідями 2013 – 2015 років [5, 6, 7]:

Показники	2013	2014	2015	
Рейтинг по ІЛР	78	83	81	
ІЛР	0,740	0,734	0,747	
ІЛР, скоригований з врахуванням нерівності	значення	-	0,667	0,689
	загальні втрати	-	18	7,8
	різниця	3-	9,1	16

Збірник наукових праць

	рейтингом по ІЛР			
Індекс гендерного розвитку	значення	-	0,326	1,003
	рейтинг / група	-	61	1
Індекс гендерної нерівності	значення	-	1,012	0,286
	рейтинг	-	21	57

Замикають рейтинг 2015 року неблагополучні держави з найнижчим рівнем розвитку. Всі країни останньої п'ятірки розташовані в Африці на південь від Сахари: Бурунді, Чад, Еритрея, Центрально-Африканська Республіка та Нігер (останнє місце з ІЛР 0,348). У цих державах надзвичайно низька тривалість життя - від 40 до 50 років, вкрай несприятливе соціально-економічне середовище, низька грамотність населення - вміють читати і писати не більше 30% всіх жителів, а дохід на душу населення - менше \$ 1000 на людину в рік. Незважаючи на частковий прогрес, досягнутий в останні роки, ці країни як і раніше страждають від бідності, обмежених можливостей в сфері освіти, а також низької тривалості життя. У ряді країн ці проблеми посилюються руйнівними наслідками збройних конфліктів.

Індекс рівня освіти стандартизується у вигляді числових значень від 0 (мінімальний) до 1 (максимальне). Вважається, що розвинені країни повинні володіти мінімальним показником 0,8, хоча багато хто з них мають показник 0,9 або вище.

Рейтинг країн світу складається саме на основі індексу рівня освіти. Останній такий рейтинг за 2013 рік вивів в першу десятку кращих: Австралію (0,927), Нову Зеландію (0,917), Норвегію (0,910), Нідерланди (0,894), США (0,890), Ірландію (0,887), Німеччину (0,884), Литву (0,877), Данію (0,873), Чехію (0,866).

Країни з найнижчим рівнем освіти: Нігер (0,198), Буркіна-Фасо (0,250), Чад (0,256), Гвінея (0,294), Пакистан

(0,302), Сьєрра-Леоне (0,305), Малі (0,305), Судан (0,306) ,
Центральна Африка (0,318), Ємен (0,339) [5].

ІЛР 2014 року відображає прогрес в області розвитку, досягнутий за останні роки, і дозволяє побачити актуальні тенденції в окремих державах. Нове дослідження показує, що рівень людського розвитку продовжує зростати, але темпи його підвищення знизилися у всіх регіонах світу і прогрес дуже нестабільний. Так, в країнах Північної Африки, Близького Сходу, Азіатсько-Тихоокеанського регіону, а також в Латинській Америці і Карибському басейні середньорічні темпи зростання людського розвитку знизилися майже вдвічі. Найбільш різкий спад значень ІЛР стався в Центрально-Африканській Республіці, Лівії та Сирії, в яких тривають збройні конфлікти. В цілому, темп прогресу щодо ІЛР помітно вище в групі країн з низьким і середнім рівнем людського розвитку, що вказує на поступове звуження розриву між країнами з більш високим і більш низьким рівнем людського розвитку [6].

Доповідь про людський розвиток 2013 року має назву «Піднесення Півдня: Людський прогрес в різноманітному світі» і присвячений посилюючому впливу країн Півдня на глобальний розвиток, яке носить всеосяжний характер. У доповіді розглядається еволюція геополітики нового часу, досліджуються проблеми, що виникають і тенденції, виявляються нові політичні стратегії і інститути, характеризуються нові дійові особи, що формують картину розвитку.

Відмітимо, що за даними Доповіді про людський розвиток 2013, по всім державам зазначались наступні показники (із зазначенням даних по Україні):

- очікувана тривалість життя при народженні – 68,8;
- середня тривалість навчання – 11,3;

- очікувана тривалість навчання – 14,8;
- валовий національний на душу населення – 6428 (в доларах США (за паритетом купівельної спроможності, вираженого в доларах США в цінах 2005 року);
- рейтинг по ВНД на душу населення мінус рейтинг по ІЛР – 22;
- ІЛР, н пов'язаний з доходом – 0,813 [7].

В останні два десятиліття багато країн Півдня домоглися значного прогресу. Стрімкий прогрес спостерігається в деяких найбільш великих країнах: Бразилії, Індії, Індонезії, Китаї, Мексиці, Південній Африці та Туреччині. Але значний прогрес також зазначається в малих економіках, таких як Бангладеш, Гана, Маврикій, Руанда, Таїланд, Чилі. Вперше за 150 років сукупний обсяг виробництва трьох провідних економік світу, що розвивається - Бразилії, Індії та Китаю - майже дорівнює сумі ВВП країн, здавна займають провідні позиції серед промислово розвинених держав Півночі - Німеччини, Італії, Канади, Великобританії, США і Франції. Це різко змінює баланс глобальної економічної могутності. У 1950 році Китай, Індія і Бразилія представляли лише 10% світової економіки, в той час як на частку цієї шістки традиційних промислових лідерів Півночі доводилося більше половини. А до 2050 року, згідно з прогнозами, на частку Китаю, Індії та Бразилії разом узятих припадатиме рівно 40% всього світового обсягу виробництва, що значно перевищує прогнозований сукупний обсяг виробництва нинішньої Великої сімки (G7) [7].

В свою чергу, Міжнародна мережа університетів Universitas 21 представила рейтинг національних систем вищої освіти країн світу 2015 року (U21 Rankings of National Higher Education Systems 2015) [8].

Автори дослідження вважають, що економічний розвиток сучасних держав в значній мірі залежить від наявності освічених і кваліфікованих кадрів і технологій, що підвищують продуктивність праці. Сектор вищої освіти сприяє реалізації цих потреб. Більш того, в сучасному світі якісні системи вищої освіти, які мають широкі зв'язки на міжнародному рівні, сприяє глобальному розвитку, завдяки обміну студентами, дослідниками, проектами та ідеями через національні кордони. Виходячи з цих передумов, головна мета проекту полягає в тому, щоб з'ясувати, які країни надають кращу вищу освіту. На відміну від рейтингів вищих навчальних закладів, де враховуються показники окремих освітніх установ, в рейтингу Universitas 21 оцінюються системи вищої освіти серед щодо великого числа країн, що знаходяться на різних етапах економічного розвитку.

Рейтинг розрахований за методикою Інституту прикладних економічних і соціальних досліджень Університету Мельбурна, Австралія, і оцінює національні системи вищої освіти за 24 основними показниками, об'єднаними в чотири групи:

1. Ресурси (інвестиції з боку приватного та державного секторів) - 25%.
2. Результати (наукові дослідження, наукові публікації, відповідність вищої освіти потребам національного ринку праці, включаючи подальше працевлаштування випускників навчальних закладів) - 40%.
3. Зв'язки (рівень міжнародного співробітництва, який демонструє ступінь відкритості або замкнутості систем вищої освіти) - 10%.
4. Оточення (державна політика і регулювання, можливості отримання освіти) - 25%.

У підсумкових розрахунках враховувалася поправка на чисельність населення досліджуваних країн. Рейтинг 2015 року охоплює 50 держав, для яких є підтвержені статистичні дані за всіма показниками. Україна цього року посіла 41 місце з 50 можливих, покращивши свій результат на 1 пункт в порівнянні з минулим роком.

Цього року країнами з кращими системами вищої освіти за всіма показниками стали п'ять держав: Сполучені Штати Америки, Швейцарія, Данія, Фінляндія і Швеція.

Головні критерії університетського рейтингу «Universitas21», в цілому охоплює 50 країн світу, - це результативність і ефективність освіти. Якщо порівняти ці показники з тими, що відзначалися 2 роки тому, деяке падіння рівня освіти показали Україна і Сербія, Іспанія і Греція, Болгарія і Туреччина.

Існує рейтинг індексу освіти країн, в якому враховуються 4 параметра - ресурси, екологія, комунікації, ВВП на душу населення. Обчислення, правда, носять орієнтовний характер. Так ось, за цим рейтингом від «Universitas21» ТОП-10 країн вибудовується таким чином: Сербія, Великобританія, Данія, Швеція, Фінляндія, Португалія, Канада, Швейцарія, Нова Зеландія, Південна Африка.

Як видно з цього рейтингу, кілька країн з низьким економічним розвитком помітно підтягнулися за індексом освіти населення. Наприклад, Південна Африка, що займає 10 позицію, Китай на 16 позиції, Індія на 18 позиції, а Сербія і зовсім виявилася на 1 місці [8].

Розглянемо рейтинги за окремими ступенями вищої освіти.

Бакалаврат

Рейтинг системи вищої освіти очолюють 5 найбільш благополучних країн світу. Там, де є ресурси на освіту, де

реально потребують фахівців високого класу, грошей на навчання не шкодують. Тому знову перший рядок залишається за Великобританією. Далі за спаданням - Німеччина, США, Австралія, Швеція.

Британським університетам не потрібно зайва реклама. Навчальні заклади з довгою історією, високими показниками освіти завжди претендують на перші ролі. Цінність британського диплома сумнівів не викликає.

Німеччина готова надати громадянам безкоштовну вищу освіту і це, мабуть, один з важливих моментів, який виводить країну на другу позицію рейтингу. Різноманіття освітніх програм і визнані в усьому світі дипломи.

Вузи США пропонують гнучкий підхід до системи навчання. Студентам пропонується багатий вибір освітніх програм. Є безліч університетів, де практикується дистанційна освіта.

Австралійські інститути - це ціла мережа закладів вищої освіти, де є всі можливості отримати ступінь бакалавра. Австралія приваблює іноземних студентів високою якістю навчання і перспективою гарної кар'єри.

Шведська система бакалаврату пропонує безліч програм навчання. Викладання ведеться англійською мовою. Швеція славиться прекрасно обладнаними університетськими аудиторіями. У країні працює багато дослідницьких центрів.

Магістратура

Німеччина стабільно утримує перші позиції в рейтингу країн, де майбутнім магістрам забезпечені кращі умови навчання. Цьому є маса причин, починаючи від можливості безкоштовної навчання і закінчуючи гідними стипендіями.

Австрія ненабагато відстала від сусідньої Німеччини. Тут також пропонується гідну освіту за прийнятні гроші.

Не виключається можливість безкоштовної навчання. Умови навчання дозволяють поєднувати навчання та роботу.

Магістратура США - хороша база для отримання освіти в самих різних областях. Набір освітніх програм вражає. Разом з тим американський варіант привабливий цікавими перспективами працевлаштування після навчання.

За рейтингом магістратури Великобританія дещо поступається іншим країнам. Проте нинішнє становище на четвертій позиції не знижує значущості британського диплома. Навпаки, разом із британською стажуванням диплом магістра набуває ще більш високий статус.

П'яте місце світового рейтингу магістратури займає Франція. Вища освіта тут можна отримати за умови невеликих витрат. До того ж для студентів не виключається варіант забезпечення стипендією. Хороші умови для дослідницької діяльності і великий вибір спеціалізацій.

МВА (Магістр ділового адміністрування)

Власне, батьківщина МВА - це США, а тому цілком природно, що саме Штати і займають перше місце. На території США функціонує безліч шкіл бізнесу, де студентів забезпечують якісною освітою в області ділового адміністрування.

Слідом за американцями поспішає заволодіти студентським ринком Великобританія. Друга позиція в рейтингу підтверджує здатність британської вищої школи бізнесу конкурувати на рівних в цій сфері. Хороші школи, професійна підготовка, досвідчені вчителі.

Третє місце в галузі освіти МВА впевнено тримає Австралія. Країна також готова запропонувати велику кількість бізнес-шкіл різного рівня. Освіта тут відмінно

поєднується з доступною практичною базою. Відкрито можливості для працевлаштування.

Основам європейського бізнесу вчать вищі школи Франції. Не просто так французьке вищу освіту в області МВА займає четверте місце рейтингу. Тут хороший вибір престижних шкіл бізнесу, кожна з яких навчає в повній відповідності з європейськими стандартами.

Нарешті, Канада - п'ята позиція рейтингу і всі необхідні навички адміністрування бізнесу після закінчення навчання в будь-якому з вузів. Канадське освіту обходиться дешевше, ніж в США і навіть в Європі. У Канаді після навчання простіше закріпитися - залишитися працювати за фахом.

Аспірантура

Першими в освітній сфері для аспірантів виявилися Сполучені Штати. Америка надає безліч університетів, масу дослідницьких програм, добре оснащені лабораторії. Для аспірантів в США є важливий фактор - підтримка з боку великого бізнесу у вигляді грантів і стипендій.

Другими в рейтингу виступають австралійці. Австралія славиться чудовою науково-дослідницькою базою. Особливо цінним бачиться австралійський потенціал для тих аспірантів, кому цікаві природні науки.

Фундаментальним підходом і контактами з видатними вченими привертає Німеччина. Третє місце рейтингу через вираженої фінансової підтримки проектів в галузі технічних і природничих наук.

Нова Зеландія отримала в рейтингу четверте місце як країна, де гарантовано міжнародну кар'єру. Аспірантура Нової Зеландії - це високий рівень підготовки, досліджень, навчання.

Рейтинг країн за окремими галузями вищої освіти

Галузь освіти	Перевага країни
Технічна	Китай, Німеччина, Сінгапур, Швеція, Гонконг
Економічна	США, Великобританія, Німеччина, Швейцарія
Гуманітарна	Італія, Іспанія, Великобританія, Франція
Юридична	Британія, США, Німеччина, Австралія, Швейцарія
Медична	Ізраїль, Швейцарія, Німеччина, США, Чехія
Природнича	Нова Зеландія, Австрія, Швеція, Австралія

Порівняння освіти в Україні та за кордоном

Українська освіта	Закордонна освіта
Основний акцент робиться на вивчення теоретичної частини	Акцент робиться на отриманні навичок у практичній області
Об'ємний підхід до навчання, коли вивчається багато «зайвих» предметів	Профільний підхід до навчання з доповненням суміжних предметів
Авторитет викладача ставиться вище авторитету студента	Авторитети викладача і студента залишаються на рівних позиціях
Доступність вищої освіти	У більшості країн вища освіта є досить дорогою
Низький рівень інфраструктури і комфорту студентів	Гарні умови для навчання, інфраструктура на високому рівні
Зарахування абітурієнтів за результатами ЗНО	Зарахування абітурієнтів за результатами тесту / іспиту або на підставі середнього балу атестату

П'яте місце відійшло Великобританії. Цього цілком достатньо, щоб зайвий раз підтвердити високий рівень наукової бази, ступінь кваліфікації викладацького складу.

При підготовці нових стандартів вищої освіти Науково-методичній раді Міністерства освіти і науки України і створених в її складі секціям варто дотримуватись наробкам Програми розвитку Організації Об'єднаних Націй та напрацювань профільних міністерств країн Європи з питань освіти та соціального розвитку. Це, в свою чергу, дасть змогу підготувати фахівців – практиків, які будуть затребувані не лише роботодавцями на вітчизняному ринку, а й за кордоном, та дасть змогу покращити результати нашої держави в міжнародних рейтингах.

Список використаних джерел

1. Закон України 01.07.2014 №1556-VII «Про вищу освіту» (зі змінами та доповненнями). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
2. Постанова Кабінету Міністрів України від 29.04.2015 №266 «Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти». Електронний ресурс. Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/266-2015-%D0%BF>.
3. Области образования и профессиональной подготовки 2013 (МСКО-О 2013). Опубликовано в 2014 г. Институтом Статистики ЮНЕСКО Р.О. Vox 6128, Succursale Centre-Ville Montreal, Quebec НЗС 3J7 Canada. Електронний ресурс. Режим доступу: http://lpehea.in.ua/sites/default/files/documents/2014/10/28/mizhnarodna_standartna_klasyfikaciya_osvity_2013.pdf.
4. Индекс человеческого развития. Електронний ресурс. Режим доступу: https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%98%D0%BD%D0%B4%D0%B5%D0%BA%D1%81_%D1%87%D0%B5%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%B5%D1%87%D0%B5%D1%81%D0%BA%D0%BE%D0%B3%D0%BE_%D1%80%D0%B0%D0%B7%D0%B2%D0%B8%D1%82%D0%B8%D1%8F.
5. Резюме. Доклад о человеческом развитии 2015. Труд во имя человеческого развития. Опубликовано для Программы развития

Организации Объединенных Наций (ПРООН). Електронний ресурс. Режим доступу: http://hdr.undp.org/sites/default/files/hdr15_standalone_overview_ru.pdf.

6. Резюме. Доклад о человеческом развитии 2014. Обеспечение устойчивого прогресса человечества: уменьшение уязвимости и формирование жизнестойкости. Опубликовано для Программы развития Организации Объединенных Наций (ПРООН). Електронний ресурс. Режим доступу: <http://hdr.undp.org/sites/default/files/hdr14-summary-ru.pdf>.
7. Доклад о человеческом развитии 2013. Возвышение Юга: человеческий прогресс в многообразном мире. Опубликовано для Программы развития Организации Объединенных Наций (ПРООН). Електронний ресурс. Режим доступу: http://hdr.undp.org/sites/default/files/hdr_2013_ru.pdf.
8. U21 Ranking of National Higher Education Systems. A project sponsored by Universitas 21. May 2016. The project is based at the Melbourne Institute of Applied Economic and Social Research University of Melbourne. Електронний ресурс. Режим доступу: www.universitas21.com/RelatedFile/Download/672.

УДК 338(336.1)

О.М. Чистяк

ОДНОФАКТОРНЕ ПРОГНОЗУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ В УМОВАХ ПРАГНЕННЯ УКРАЇНИ ДО СТАНДАРТІВ НАТО

Зроблено спробу побудови оптимістичного та песимістичного прогнозів обсягів видатків на оборону України на період до 2020 року. Складено трендову модель зростання обсягів видатків на оборону на період до 2020 року.